

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

הנרות הללו

קודש הם...

*The Prohibition of
Deriving Benefit From
the Chanuka Lights*

Rabbi Elchanan Adler
כו' כסלו תש"ע • December 13, 2009

ספר אבודרהם חנוכה ד"ה כתב ה"ר

ואמרינן במסכת סופרים (פ"כ ה"ד) המדליק נר חנוכה אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו ע"י כהניך הקדושים וכל שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קדש ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל נסיך ועל ישועתך. וכן היו נוהגין לומר ה"ר מרוטנבורק והרא"ש.

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד א – עמוד ב

אמר רב הונא: פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת - אין מדליקין בהן בחנוכה, בין בשבת בין בחול. אמר רבא: מאי טעמא דרב הונא - קסבר: כבתה זקוק לה, ומותר להשתמש לאורה. ורב חסדא אמר: מדליקין בהן בחול, אבל לא בשבת, קסבר: כבתה אין זקוק לה, ומותר להשתמש לאורה. אמר רבי זירא אמר רב מתנה, ואמרי לה אמר רבי זירא אמר רב: פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת - מדליקין בהן בחנוכה, בין בחול בין בשבת. אמר רבי ירמיה: מאי טעמא דרב - קסבר: כבתה אין זקוק לה, ואסור להשתמש לאורה.

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב אסי (אמר רב): אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה. כי אמריתיה קמיה דשמואל, אמר לי: וכי נר קדושה יש בה! מתקיף לה רב יוסף: וכי דם קדושה יש בו? דתניא: (ויקרא יז) ושפך וכסה - כמה ששפך יכסה, שלא יכסנו ברגל, שלא יהו מצות בזויות עליו. הכא נמי - שלא יהו מצות בזויות עליו. בעו מיניה מרבי יהושע בן לוי: מהו להסתפק מנויי סוכה כל שבעה? אמר להו: הרי אמרו, אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה. אמר רב יוסף: מריה דאברהם! תלי תניא בדלא תניא. סוכה - תניא, חנוכה - לא תניא. דתניא: סככה כהלכתה, ועיטרה בקרמים ובסדינין המצויירין, ותלה בה אגוזים אפרסקין שקדים ורמונים ופרכילי ענבים, ועטרות של שבליים, יינות (של) שמנים וסלתות - אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג, ואם התנה עליהן - הכל לפי תנאו. אלא אמר רב יוסף: אבוהון דכולהו דם.

3. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה - מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה - מניחה על שלחנו, ודיו. אמר רבא: צריך נר אחרת להשתמש לאורה. ואי איכא מדורה - לא צריך, ואי אדם חשוב הוא, אף על גב דאיכא מדורה - צריך נר אחרת.

4. רא"ש מסכת שבת פרק ב סימן ט

שאלת דרב אחאי נר חנוכה שהותר בו שמן מהו צריך לעשות בו. תא שמע דתנו רבנן נר חנוכה שהותר בו שמן ביום ראשון מוסיף עליו ומדליקו ביום השני. ביום השני מוסיף עליו ומדליקו ביום השלישי וכן בשאר הימים. אבל אם הותר ביום השמיני עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו לפי שהוקצה למצוה אסור להשתמש ממנו:

5. ספר כלבו סימן מד

ואסור להשתמש לאורה משום ביזוי המצוה שלא יהיו המצות בזויות עליו שכן מצינו בירושלמי אמר הקב"ה הוי מכבד המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו ואם כבדת אותם כאלו כבדתני ואם בזית אותם כאלו בזית לשמי

6. בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף כא עמוד א

זה שביארנו שאסור להשתמש לאורה פירושו בכל תשמיש ואפי' תשמיש של מצוה ותשמיש של קדושה ואפילו לקריאת ספר או לסעודת שבת ובכיוצא באלו ודבר זה יש שפרשוהו משום בזוי מצוה ואף לתשמיש של מצוה וכל שמשמש ממצוה זו לאורה מראה עצמו כמי שאינה חביבה לו...ומה שאמרו למטה אסור להרצות מעות לאורה של נר חנוכה לא הוצרכה אלא מתוך שהוא עיון קל ונעשה מרחוק והייתי סבור להתיר ובא ולמד שאף בזה יש בזוי מצוה וזה שאמר שמואל על דבר זה למטה וכי נר קדושה יש בו שנראה לדבריו שיותר לא חלק אלא בתשמיש זה שהוא קל ואינו נראה כנהנה ממנו וכמיקל בכבוד המצוה ואף בזה השיבו רב יוסף וכי דם קדושה יש בו ואעפ"כ אמרו עליו כמה ששפך יכסה שלא יכסנו ברגל שלא יהו מצות בזויות עליו וכן הלכה

7. ספר שבולי הלקט ענין חנוכה סימן קפה

אמר רב יהודה אמר רב אסי אסור להרצות מעות כנגד נר של חנוכה פי' לפי שאסור להשתמש לאורה ופי' בעל הדברות ז"ל דוקא תשמיש חול נקט אבל תשמיש קדושה מותר וכן מצאתי מה שאסור להרצות [מעות] כנגד נר חנוכה אומר רבינו הוא הדין דאסור לבדוק קערות כוסות וצלוחיות לאורה או כל דבר הצריך עיון ונראה דוקא דרך ביון הוא שאסור ולא נקט הרציות מעות אלא משום שהיא מלאכת חול אבל לקרות לאורה מותר דליכא בזוי מצוה. מיהו בשבת יהא בדל ממנה כמו משאר נרות. ועוד דעתו לומר דמינה שמעין לשאר מצות כמו מעקה או ציצית וסוכה שאסור להשתמש בהן דרך ביון לדרוס עליהן:

8. רש"י מסכת שבת דף כא עמוד ב

ואסור להשתמש לאורה - שיהא ניכר שהוא נר מצוה נר אחרת - לעשות היכר לדבר.

9. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד ב

איבעיא להו: הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה - תא שמע. דאמר רבא: היה תפוש נר חנוכה ועומד - לא עשה ולא כלום. שמע מינה: הנחה עושה מצוה - התם: הרואה אומר לצורכו הוא דנקיט לה. תא שמע. דאמר רבא: הדליקה בפנים והוציאה - לא עשה כלום. אי אמרת בשלמא הדלקה עושה מצוה - הדלקה במקומו בעינן. משום הכי לא עשה כלום. אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה אמאי לא עשה ולא כלום? - התם נמי; הרואה הוא אומר לצורכו הוא דאדלקה.

10. רש"י מסכת שבת דף כב עמוד ב

לצרכו - להשתמש, וליכא היכר ניסא.

11. שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורה תניינא סימן קכה

וראייתו להפ"ח סי' תרע"ה מדמי למ"ש הר"ן דבחצר שבו ב' פתחים מב' רוחות דמדליק בשניהן מחמת מראית העין דאינו מברך, ה"נ לטעמא דהרואה אומר לצורכו אדליק מדליק בלא ברכה, וא"כ לא הו"ל להרי"ף להשמיט טעמא דהדלקה במק"ע והניח בקושיא, ואינו מהדומה, דזהו משורש מצות הדלקה לעשות בענין שיהיה הכירא דהוא משום מצוה ולא יטעו הרואים במקום שיש לתלות דלצורכו וליכא היכר לא קיים כלל המצוה, ושאינו בחצר שיש לו ב' פתחים מב' רוחות דהתם הדלקה ברוח אחד כדינו, אלא דהרואים יחשדוהו שפושע ואינו מקיים מצות הדלקה, בזה הוי רק חשדא ואינו מברך, אבל בהרואה אומר דלצורכו אדליק אין הכוונה דיחשדוהו דמבטל מצות חנוכה אלא דהחסרון בעצמות המצוה, דכך הוא המצוה שיהיה בענין דמעשיו מוכיחים עלה, דעושה משום מצוה וזה הפרסום:

12. רא"ש מסכת שבת פרק ב סימן ו

אמר רב יהודה אמר רב אסי אסור להרצות מעות כנגד נר של חנוכה. ואע"ג דאיפסיק לעיל דכל תשמיש אסור לאורה. צריכינן לההיא דהרצאת מעות דהא דאמרין לעיל דאסור להשתמש לאורה היינו דוקא תשמיש קבוע דהרואה אומר לשם תשמיש זה הדליקה ולא לשם מצוה אבל תשמיש עראי לזה לא הדליקה ואשמעינן רב אסי דאף תשמיש עראי של גנאי כגון הרצאת מעות אסור לפי שידיו סמוכות לנר לעיין בהן יפה. וכן משמע לישנא דקאמר כנגד נר חנוכה. ולא קאמר אסור להרצות מעות לאורה:

13. בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף כא עמוד א

ומ"מ נראה ששמואל לא היה בא בזה מטעם בזוי מצוה אלא מטעם שיהא הרואה אומר לצרכו הוא שהדליק ואפי' היה שם נר אחר פעמים שאדם מדליק כמה נרות ומתוך כך היה חולק בהרצאת מעות שאין כאן חשש צרכו הואיל ואין אדם מרגיש בתשמישו מתוך שהוא נעשה במהירות ומפני זה תמה וכי נר קדושה יש בו ליאסר בכל הנאה כתפליין וספר תורה ותשמישיהן שאסורין בהנאת תשמיש של חול הא מ"מ מודה הוא באיסור שאר תשמישין ואף בזה השיבו רב יוסף וכי דם קדושה יש בו והרי תשמישי מצוה נזרקין לאחר תשמישן ואעפ"כ בשעת מצותן נוהגין בהן כדבר שבקדושה ליאסר בכל תשמיש של חול שלא לבזות את המצוה

14. מלחמות ה' (להרמב"ן)

ואמת הדבר שעיקר פירוש השמועה פשוט הוא דכי אמר רב אסי אסור להרצות מעות רבותא קמ"ל שאפילו הרצאת מעות שאינו אלא עיון הקל אסור כל שכן תשמיש אחר בין של מצוה בין של קדושה ואפילו שמואל נמי בשאר תשמישין מודה דאסור משום דהרואה אומר לצרכו אדלקה ואע"פ שיש לו נר אחר פעמים אדם מדליק כמה נרות בביתו ולא חלק אלא על הרצאת המעות מפני שאינו תשמיש אלא הנאה בעלמא ומשום הכי אמר וכי נר קדושה יש בו וכי מצות דבר שבקדושה הם כגון תפליין וספר תורה ותשמישיהן שהן אסורין בהנאת תשמישין דחול ולפום הכי אמר ליה רב יוסף וכי דם קדושה יש בו שלא ינהוג בו כמו שירצה והלא תשמישי מצוה נזרקין הן אלא אע"פ שנזרקין לאחר מצותן בשעת מצותן נוהגין בהן קדושה שלא יהו מצות בזויות עליו הכא נמי נוהגים בהם כדברים שבקדושה ואסורים בתשמישי חול בשעת מצותן ולא משום דדמי בזיון לבזיון אתי לה רב יוסף וזה פירוש השיטה באמת וברור

15. בית הלוי (קונטרס חנוכה)

והנה לפירוש"י יש מקום קצת לומר דליכא איסורא רק לבני הבית דהנר הוא שלהם וכשישתמשו בו ליכא היכר דיאמרו הרואים דלצרכו הדליקו, אבל אחרים ההולכים ברחוב אפשר דשרי להשתמש דרך הילוכם דלא יבואו לומר דבשביל תשמיש של זה הדליקו הבעה"ב... ואם נאמר כן הרי ניחא דאמר לקמן דאסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה משום ביזוי מצוה והקשו הראשונים דהרי כל תשמיש ואפילו אינו בזיון אסור מדשרי בשבת להדליק בפסולי שמנים. וי"ל דלקמן איירי באחרים ההולכים ברחוב דלהם שרי שפיר להשתמש דרך הילוכם ומ"מ תשמיש גנאי שפיר אסור משום ביזוי מצוה. ועיין ברא"ש שכתב דהא דאמר אסור להשתמש לאורה הוא דוקא תשמיש קבוע ולקמן קמ"ל דגם להרצות מעות דהוא תשמיש עראי מ"מ כיון שהוא של גנאי אסור. ולדבריו תשמיש עראי ואינו של גנאי שרי. וכל זה הוא לשיטת רש"י דבעראי לא יאמרו שהדליקה בשביל זה.

16. בעל המאור

למ"ד אסור להשתמש לאורה של נר חנוכה כל תשמיש במשמע אפילו תשמיש דמצוה ותשמיש קדושה משום דקסבר כיון שהם זכר לנרות ולשמך של היכל אסורות הן בהנאה כל עיקר אפילו לקרוא בספר ואפילו לסעודת שבת ולסעודת מצוה. ולמ"ד אסור להרצות מעות כנגד נר של חנוכה דוקא הרצאת מעות וכיוצא בה שהיא תשמיש רשות ושל חול וכדקא פריש טעמיה

משום בזוי מצוה אבל תשמיש מצוה ותשמיש קדושה מותר להשתמש לאורה. ושמאל דמתמה עליו וכי נר קדושה יש בו לא ס"ל דאית ביה סרך קדושה ולא משום איסור הנאה במשתמש לאורה ולא הוה כה"ג בזוי מצוה לדעתיה ולא מדמי ליה לכסוי הדם כדמדמי ליה רב יוסף עד דמשתמש בגופו של נר כמו שמכסה דם ברגל... ומסקנה דשמעתא דחיישינן בנר חנוכה לבזוי מצוה אפילו להשתמש לאורה לדבר הרשות כגון הרצאת מעות אבל קדושה אין בה ומותר להשתמש לאורה תשמיש של מצוה. ולעולם צריך שתהא נר אחרת עמו בבית רבוע לכל תשמישיו כדרכא דאמר רבא וצריך נר אחרת להשתמש לאורה ואפילו מאן דאמר מותר להשתמש לאורה כל תשמיש בעולם בהא דרבא מודה שצריך נר אחרת שלא יהא הרואה אומר לצרכו הוא דאדלקה

17. חידושי הרשב"א מסכת שבת דף כא עמוד ב

ואסור להשתמש לאורה. וטעמא דמילתא משום דעל ידי נס שנעשה במנורה תקנו והלכך עשאוה כמנורה שאסור להשתמש לאורה, ואי נמי כיון דלמצוה מדליקה אי משתמש בה איכא בזוי מצוה

18. בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף כא עמוד א

מ"מ יש שואלים ואף לדעת האומר משום קדושה היאך נאסרה תשמיש אורה והרי אמרו אשה בוררת חטים לאור בית השואבה והרי אותה אורה בפתילות בלאי בגדי כהונה ואם נפשך לפרש בה ולומר יכולה היתה לברור ולא שבוררת ולא בא אלא ללמדנו רוב האורה והרי בתלמוד המערב הקשו עליה וכי יכולה היתה לברור בלא מעילה עד שתצו קול ומראה וריח אין בהם מעילה ומ"מ לא יפה שאלו שהרי בשני של פסחים אמרו מעילה הוא דלית בהו הא איסורא אית בהו ובשמחת השואבה הקלו להרבות בשמחה והרי עיקר האורה להאיר להם היתה לילך לשילוח לשאוב:

19. ר"ן על הרי"ף – פרק במה מדליקין

שמע מינה אסור להשתמש לאורה – פירוש כל תשמישין ואפילו תשמיש מצוה דכיון שעל ידי נס שמעשה במנורה תקנוה עשאוה כמנורה שאין משתמשין בה כלל... והא דאמר רב לקמן אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה לאו למימרא דדוקא תשמיש דרשות אסור אבל תשמיש דמצוה שרי אלא לומר דאפילו ריצוי מעות שהוא תשמיש קל אסור... וזה שלא כדברי הר"ז הלוי ז"ל

20. טור אורח חיים סימן כא

ציצית אין בהם משום קדושה ותשמיש מצוה הן ויכול לזרוקן וליכנס בהן לבית הכסא ויראה דאפילו בעודן במצותן מותר להשתמש בהן אבל בשאלות כתב בפרשת שלח לך אסור לבני ישראל למיעבד צרכיהן במידי דעביד למיפק ביה ידי חובת מצוה כגון חוטיין הקבועין בטלית למיסר ביה מדעם אי נמי הושענא לאורוחי ביה ואתרוג דמצוה למיכליה דילפינן מדם דאמר קרא ושפך וכסה במה ששפך יכסה שלא יכסה ברגליו שלא יהו מצות בזויות עליו דדוקא תשמיש מצוה בתר דאיתעבדי בהו מצוה נזרקין ע"כ ואפשר לחלק שאינו דומה לדם דשאני התם כשמכסה ברגל עושה המצוה דרך בזיון מה שאין כן כאן

21. בית יוסף אורח חיים סימן כא

וכתב רבינו שאפשר לחלק בין כיוסי הדם לנהנה מן המצוה דדוקא בכיוסי הדם שעשיית המצוה הוא הכיוסי אם יעשו ברגל שייך לומר שהמצוה בזויה עליו אבל אם עושה המצוה דרך כבוד אם נהנה ממנה אח"כ אין כאן משום ביזוי מצוה והעלה שטוב להחמיר כלומר מדרך חומרא בעלמא ולא מדינא: ותמהני עליו היאך סתר דברי השאלות בדחיה בעלמא דאיכא למימר כשנהנה מהמצוה היא בזויה בעיניו וכיון דחזינן דקפיד רחמנא גבי דם שלא יהו מצות בזויות עליו ילפינן מיניה לכל ביזוי מצוה ואפילו ביזוי כל דהו ועוד דלפי דבריו מאיזה טעם אסור לאורוחי בהושענא ולמיכל אתרוג דמצוה (סוכה לז'): ולהסתפק מנויי סוכה כל שבעה (שבת כב.) ולהשתמש מנר חנוכה (שם) ושרי לאישתמושי בחוטי ציצית דאי טעמא דהני משום דאיתקצו למצוותיהו חוטי ציצית נמי איתקצו למצוותיהו ואם כן על כרחך צריך לומר דהא דתנו רבנן נזרקין בשעבר מצותן דוקא היא וכן פירש שם הר"ן (מגילה ח. ד"ה תשמישי) וכן כתב רבינו הגדול מהר"י אבוהב בשם העיטור (הל' ציצית שער השני ח"ב) וכך הם דברי הרמב"ם בפרק ג' (ה"ט) שכתב נפסקו לו חוטי לבן או תכלת זורקן לאשפה מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה משמע דוקא בשנפסקו אבל אם לא נפסקו לא ובהדיא אמרינן בפרק במה מדליקין (שם) דטעמא דאסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה היינו כדי שלא יהו מצות בזויות עליו כמו גבי דם ואיבעיא לן מהו להסתפק מנויי סוכה כל שבעה ואמר רב יוסף אבוהון דכולהו דם הרי מפורש שהנאה מדבר מצוה עד שלא עברה מצותו חשיב ביזוי מצוה וילפינן ליה שפיר מדם כדברי השאלות הילכך הכי קיימא לן מדינא בלא פקפוק כלל:

22. קהלת יעקב – מסכת שבת סימן יז

ונראה בזה די"ל דדעת הטור הוא דאיכא תרי גוויי ביזוי מצוה דכל שמבטל החפצא ממצותו ודאי חשיב ביזוי מצוה כגון שאוכל האתרוג או נוטל עצי סוכה לצרכיו או שאוכל נויי סוכה דכל הני מבטלים ע"י זה ממצותם וזהו ביזוי מצוה שמבטלים ממצותם בשביל צרכיו, [וכמש"כ התוס' כאן ד"ה אבוהון] אבל כשקושר דבר בציציותיו הרי אינו מבטלן ממצותן אלא שנהנה מהם ג"כ, זה פשוט להטור דאין ללמוד זה מאכילת אתרוג וכיו"ב. אלא שהשאלות למד זה מכיוסי ברגל דאסור והתם הרי המצוה מתקיימת שפיר ואפ"ה אסור משום דעביד דרך בזיון ואהא דחי הטור דהתם שאני שמקיים המצוה דרך בזיון אבל קושר שום דבר בציציותיו דלא קעביד קיום מצוה [וגם אינו מבטלם ממצותם כנ"ל] אין ללמוד מזה לאסור.

אלא דאכתי קשה טובא מהא דאסור להרצות מעות נגד נ"ח והתם הרי אין ההרצאה קיום מצוה וגם אינו מבטלן ממצותן ואפ"ה אסור וזה דמי ממש לקשירת שום דבר בציצית. ונראה בזה דהנה רש"י ז"ל כתב בתחילת הסוגיא דהא דאסור להשתמש

לאורה הוא כדי שיהא ניכר שהוא נ"ח, והיינו משום דעיקר מצות נ"ח הוא משום פרסומי ניסא וכשמשמש בו ליכא פרסומי ניסא דהרואה אומר לצרכו הדליק וה"ז כעין אכחשי מצוה, ואפילו כשמשמש לדבר מצוה נראה כמבטל מצותו וכמש"כ הר"ן ז"ל בתחילת הסוגיא. ולפ"ז נראה די"ל דגם מאן דאמר טעמא משום ביזוי מצוה מודה בזה דמתמעט הפרסומי ניסא ע"י השתמשותו, אלא דסובר דמ"מ אי לאו דאית בזה נמי ביזוי לא היו חכמים אוסרים להשתמש לאורה, ומשו"ה אמרינן דאיכא בזה משום ביזוי מצוה כיון שע"ז מכחישו ממצותו ודמי לאכילת אתרוג ונויי סוכה, אבל במשתמש בציציתו דלא מגרע כלל ענין קיום המצוה סובר הטור דאין ללמוד מכאן לאסור, וכבר כתבו התוס' ד"ה אבוהון לחלק בין מבטלו ממצותו ללא מבטלו אלא דלהתוס' נטילת נוי סוכה ל"ה מבטלו ממצותו ולמש"כ בשי' הטור צ"ל דג"ז חשיב מבטל ממצוה כיון דעכ"פ מבטלו לחפץ זה מהיות נוי סוכה משא"כ קושר דבר בציצית דליכא שום ביטול מצוה

23. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לז עמוד ב

ואמר רבה: הדס של מצוה אסור להריח בו, אתרוג של מצוה - מותר להריח בו. מאי טעמא? הדס דלריחא קאי, כי אקצייה - מריחא אקצייה, אתרוג דלאכילה קאי - כי אקצייה מאכילה אקצייה.

24. קהלת יעקב – מסכת שבת סימן יז

ועדיין קשה לכאורה מהא דמבואר בסוכה דל"ז דהדס של מצוה אסור להריח בו מטעם דהוקצה למצותו והרי במריח אינו מגרע ממנו קיום המצוה וגם אינו מקיים מצוה בהרחצה זו ואעפ"כ אסור ודמי ממש לנדון הציצית... ונראה דמזה מוכח שהם שני דינים דבביצה מייירי לענין לאכול את הנוי או ליקח את העצים מן הסוכה דמבטלן בזה ממצוותן שנתיחדו להם, וזה אסור משום ביזוי מצוה... וע"כ לא מהני בזה תנאי דלאו משום הקצאתו אתינן עלה.. אבל בההיא דסוכה דל"ז לענין הרחה דכשמריח אינו מבטלו כלל ממצותו ליכא מטעמא דביזוי מצוה [כיון שאין כאן קיום המצוה דרך בזיון כההיא דכיסוי הדס ברגל וכמשנת"ל] ורק מטעם הקצאתו אתינן דחל בזה דין מוקצה מחמת קונם שאסור על כל מה שהקצהו ולפיכך בהדס דאיכא הקצאה מדעת על ריח אסור להריח ובאתרוג דליכא הקצאה מדעת על ריחו שרי, וא"כ גם לענין לקשור בציצית איזה דבר, כיון שאין זה דרך תשמישם, דחוטין עיקר תשמישם הוא לתפור בהם ולא לקשור בהם איזה דבר בשעה שהן מחוברין לבגד, ע"כ דמי להרחה באתרוג דליכא הקצאה, ושרי שפיר השתמשותו זו מצד איסור הקצאה, ורק מטעם ביזוי מצוה אתי עלה השאלות ואהא שפיר כתב שפיר הטור לחלק וכתבשנ"ת והדברים נכונים בעה"י.

25. ספר אבודרהם חנוכה ד"ה כתב ה"ר

וכתוב בשאלות דרב אחאי נר חנוכה שהותיר בה שמן מהו צריך לעשות בו תא שמע דתנו רבנן נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום ראשון מוסיף עליו ומדליקו ביום ב'. ביום השני מוסיף עליו ומדליקו ביום השלישי. וכן בשאר הימים אבל אם הותיר ביום השמיני עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו כיון שהוקצה למצוה אסור להשתמש ממנו. וכן כתבו הגאונים שהשמן והפתילות אסור להשתמש בהן אחר שכבו דאיתקצו למצוה. והקשה הרב רבי גרשום ב"ר שלמה דהא קיימא לן דתשמישי מצוה נזרקין. ותירץ דהני מילי כגון תשמיש שופר ולולב וכיוצא בהן שדעתו עליהן אחר מצותן שיודע שישארו אחרי כן אבל הני אין דעתו עליהן כסבור שישרפו בשעת מצותן. אי נמי שוינהו רבנן כתשמישי קדושה מפני שהוא זכר לשמן של הקדש.

26. ר"ן על הרי"ף – פרק במה מדליקין

ולפי דבריהם יש לחלק בין זה לעצי סוכה ונוייה דהתם לא מקצה להו אלא לימי החג לפי שעשוין להשאר אחר החג ולא מקצה להו למצותן לגמרי אבל שמן ופתילה שעשוים להתבער לגמרי כי יהיב להו בנר לגמרי מקצה אותן למצותן דאין אדם מצפה אימתי תכבה נרו ואם נשתיירו הרי הן אסורין שהרי הקצה אותן לגמרי למצותן ודומה לעצי סוכה ונוייה שנפלו בחג שאסורין... ולא דמי לנר של שבת שעשוי להיות כולה למצותה ואפילו הכי נהנין אחר השבת מן השמן ומן הפתילה משום דהתם אף בעודו דולק למצותו נהנין ממנו מה שאין כן בנר חנוכה

27. בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף כא עמוד א

ויש באים בה מטעם איסור הנאה וקדושה גמורה הואיל והן זכר לנרות ולשמן היכל הקצהו מדעתו לגמרי והרי הן כנויי סוכה או הדס של מצוה ולא עוד אלא שמפריזים על מדותיהם לאסור בהנאה כל שבהן אף לאחר מצותן אלא אם נשאר שם שמן בראשונה יוסיף עליו בשניה וידליק וכן בכל הלילות ואם נשאר שם כלום באחרונה עושה לו מדורה ושורפו במקומו וכן מנהיגים לכנס כל הפתילות ובלילה אחרונה שורף את כלן ואע"פ שעצי סוכה ונוייה לאחר מצותה מותרים בו כן היה דעתו אבל נר חנוכה דעתו היה שיכלה הכל ולכן הקצהו שאין הלכה כדברי האומר אדם יושב ומצפה מתי תכבה נרו והרי זה מעתה כמקדשו לשמים וכן אינו דומה לנר שבת שמותר לאחר מצותו שנת שבת אף בשעת איסורו מותר ולא עוד אלא שעיקרו לתשמיש:

28. שולחן ערוך אורח חיים סימן תרעג סעיף א

ואפי' בליל שבת שבתוך ימי חנוכה מותר להדליק בנר חנוכה השמנים והפתילות שאסור להדליק בהם נר שבת, הגה: אם אינו נותן בנר רק כדי שיעור מצותו, (תשובת הרשב"א סי' ק"ע), לפי שאסור להשתמש בנר חנוכה בין בשבת בין בחול, ואפי' לבדוק מעות או למנותן לאורה אסור, אפי' תשמיש של קדושה, כגון ללמוד לאורה, אסור; ויש מי שמתיר בתשמיש של קדושה; ונוהגים להדליק נר נוסף, כדי שאם ישתמש לאורה יהיה לאור הנוסף שהוא אותו שהודלק אחרון, ויניחנו מרחוק קצת משאר נרות מצוה. הגה: ובמדינות אלו אין נוהגים להוסיף, רק מניח אצלן השמש שבהן מדליק הנרות, והוא עדיף טפי, ויש לעשותו יותר ארוך משאר נרות, שאם בא להשתמש ישתמש לאותו נר (מרדכי).

29. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן תרעג סעיף א

(ז) לפי שאסור להשתמש וכו' - היינו אפילו אותן שמוסיפין המהדרין בכל לילה ג"כ אסור להשתמש לאורן;
 (ח) בנר חנוכה - כדי שיהא ניכר שהוא נר מצוה לפרסם הנס ועוד כיון שע"י נס שנעשה במנורה. תקנוה עשאה כמנורה שאין משתמשים בה כלל: (ט) בין בשבת - היינו דאפילו לאכול אצלן דהוא סעודת מצוה ג"כ אסור: (י) ואפילו לבדוק וכו' - שהוא תשמיש עראי ג"כ אסור ועיין במ"א וט"ז שהסכימו דאפילו למנותן מרחוק שאין ידיו סמוכות לנר ג"כ אסור: (יא) אסור - כדי שלא יהא מצות בזויות עליו ודוקא בזה שהוא עכ"פ תשמיש עראי אבל כל שאינו משמש כלום רשאי לישב בביתו בשעה שנהר חנוכה דולקת: (יב) אפילו תשמיש של קדושה וכו' - מדברי הט"ז מוכח דלדעה ראשונה אסור אפילו בלימוד דרך עראי דאלו בדרך קבע אפילו לדעה שניה אסור ועיין בבה"ל מה שכתבנו בזה: (יג) אסור - וכן בנרות בהכ"נ אין משתמשים לאורן אף תשמישי קדושה כמו בבית דהיינו אם ירצה להתפלל מעריב אצלם כ"ז שלא דלקו חצי שעה אסור: (יד) ונוהגין להדליק נר נוסף - פ"י מלבד הנר שמניחין על השולחן דחוששין כיון שמדליקין בפנים אולי ישתמשו בנרות של חנוכה ולא אדעתייהו אבל מעיקר הדין כיון שיש לו נר על שולחנו א"צ להדליק נר נוסף: (טו) שאם ישתמש וכו' - ועיין מ"א שלכתחלה אין להשתמש אצל כולן יחד כ"א לאור הנוסף [אן להשמש] בלבד כשהוא אחד בפני עצמו דהרואה יאמר לצרכו הדליק כולן דלפעמים אדם מדליק כמה נרות ועיין בה"ל:

30. שולחן ערוך אורח חיים סימן תרעו סעיף ד

הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה, עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצותו; ואם נתערב בשמן אחר ואין ששים לבטלו, יש מי שאומר שאין להוסיף עליו כדי לבטלו.

31. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן תרעו סעיף ד

(יח) מן השמן הצריך וכו' - היינו שלא נתן תחלה רק כשיעור הדלקה ונכבה באמצע ונותר ולכן אסור דהוקצה למצותו ואסור להנות הימנו אבל אם נתן הרבה בנר ונותר מותר להשתמש בו לכתחלה וכמו שכתב לעיל בסימן תרע"ב ס"ב. ודע דיש פוסקים שסוברין דאם נתן השמן בסתם הוקצה כל השמן אם לא דהתנה לכתחלה שלא יאסור אלא כשיעור ועיין לעיל בסימן תרע"ב במ"ב סק"ז:

32. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ח עמוד ב

ואמר רבי יצחק: אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר (דברים כ"ח) יצו ה' אתך את הברכה באסמך. תנא דבי רבי ישמעאל: אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו, שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמך.

33. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כ עמוד א

רבי יוחנן הוה רגיל דהוה קא אזיל ויתבי אשערי דטבילה, אמר: כי סלקן בנות ישראל ואתיין מטבילה מסתכלן בי, ונהוי להו זרעא דשפירי כוותי. אמרי ליה רבנן: לא קא מסתפי מר מעינא בישא? אמר להו: אנא מזרעא דיוסף קא אתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא, דכתיב: (בראשית מ"ט) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, ואמר רבי אבהו: אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא: (בראשית מ"ח) וידגו לרב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם - אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם. ואי בעית אימא: עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו - אין עין הרע שולטת בו.

34. מכתב מאליהו (להגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל)

כשאדם מקנא בחבירו ומביט בו בעין רעה, הרי הסברנו איך כח זה של עין הרע יכול להזיק לחבירו. אבל הרי לית דינא בלא דינא, ובמה אשם חברו שמדת הדין פוגעת בו? ביארנו אז שיתכן שהוא נתבע במדת הדין מפני שהוא גרם, במדה מסויימת, שהראשון יקנא בו. הרי בדוק ומנוסה הוא שמי שאינו חי בעד עצמו כלל והוא "נותן" ולא "נוטל" בכל ענייניו, איש כזה אינו מעורר קנאה כלל. כן אמרו ז"ל על זרעו של יוסף "דלא שלטא ביה עינא בישא, דכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין... עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו אין עין הרע שולטת בו" (ברכות כ). ויש שדרשו אותו מדכתיב "וידגו לרוב בקרב הארץ: מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף כו". דגים אלו יש בהם שני עניינים: הם מכוסים מן העין, והם חיים כאילו בעולם אחר ואינם מתחרים עם יושבי היבשה כלל. חז"ל רוצים ללמד אותנו בזה שמי שחי סמוי מן העין ושאיפותיו הם לגמרי אחרות מן הרחוב, אינו מעורר קנאה לעולם

35. בראשית פרק מו פסוק כט

וַיֵּאָסֶר יוֹסֵף מִקְרַבְתּוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנֵה וַיִּקְרָא אֵלָיו וַיַּפֵּל עַל צַנְאָקְיוֹ וַיִּבְכֶּן עַל צַנְאָקְיוֹ עוֹד:

36. רש"י בראשית פרק מו פסוק כט

וירא אליו - יוסף נראה אל אביו: